

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus octavus (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

ueniat uestram, nec uolatilium iucunda uenatio seruilis magis quam libera. Pedestriū ergo uenatio uobis sola relinquitur. Sed nec dormientiū quæ uicibus quibusdam interpositis fit, nocturnaq; uocatur, & ocioforum hominū est, laude digna habetur. neq; etiam que in laboris remissione fit, & retibus laqueisq; nō constantis animi uiribus ferarum domat atrocitatem. Sola ergo quadrupedū uenatio illa restat omnibus optima: quæ equis, canibus, corporis uiribus agitur. Nam quibuscunq; diuina curæ est fortitudo, ij quadrupedes omnes, cursu, uulneribus, telisq; manu propria uenando uincere debent. Sed laus uituperatioq; uenandi ita distincta sit. Lex autē ista. Sacros quidem hos uenatores ubicunq; uenari uelint, nemo prohibeat. Venatorē nocturnū retibus & canibus suis fidentem nemo uspiam sinat uenari. Auiceps per incultos agros montesq; uagari permittatur. A cultis locis, sacrisq; incultis a quocunq; pellatur. Piscator nec in portibus, nec sacris fluuijs, paludibus, stagnisq; uenatur: in alijs liceat, dummodo succorum non utatur permixtione. Sed iam institutiones de disciplina finem habeant. CLIN. Præclare loqueris.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGVM SEPTIMUM De legibus.

VAE MODO de proprio singulariq; unius Dei cultu ex multis Platonis nostri testimonijs asseruimus, possumus præterea per Phædrum, Gorgiam, Protagoram, Politicum, Critiam, quartum legum absq; controuersia confirmare. In his enim uniuersam deorum, ut ita dixerim, synagogam, unico subdit regi, prout uult singulis imperanti, aliaq; alijs officia iuste dispertienti: & humana per illos ordine dispensanti: nō quasi absente hinc illo, sed ut apparet in quarto legū, potius ita uolente. Iubet itaq; Plato primū quidem deum propter se adorari. Sequentes uero qui participes eius dii quæque dicuntur, amari tanquam illi similiores. Honorari etiam ut uicarios, imò & aduocari quasi conciliatores, audiiri etiam ut diuinae mentis interpretes. Exaudiri deniq; ceu maiestatis diuinae præcones. Iubet & templa condiri in urbe: & urbem ipsam quasi a dem sacran in partes distribuit duodecim. Quemadmodū & deus templum sibi ipse construxit, mundum duodecim spherarum choris ornatum: sacerdotibus quoq; munitum, id est spiritibus præditi ratione, deum ubiq; laudantibus. Diuinū uero id templum Plato pro uiribus imitans, & multos in suis templis admittit deos, quemadmodum deus ipse multos admittit in suo: & uaria disponit simulacra: sicut & deus stellas locauit in caelo: quasi suorum statuas angelorū. Præterea inter multas multorum aras altare primum consecrat primo, quemadmodū stellas inter peculiarem sibi statuam deus elegit solem, ut in Republica Plato inquit. De quo fortē dictum uideri possit: In sole posuit tabernaculum suum. De sacrificijs autem statuissq; diligentius alibi pertractabitur: uerum ut in præsentia summam dicam, primum deum utpote materiae aut similis naturæ nihil habentem, unica uult mente coli. Sequentibus uero numinibus hostias et sacrificia qua ratione lex patria iubet, adhiberi permittit. Hinc theologi gentium in numinum caelestium igneorumq; sacris, figuris & luminibus multa; ad usum spectantia inferbant. In sacris autem acreorū, muscos quoq; concētus, et odores uaporesq; addebant. At in sacrificijs aqueorum atq; terrestrium, ijs insuper quæ ad gustum & soliditatem attinent, utebantur. Quamobrem nemini mirum uideri debet, Platonem philosophum adeo grauem leges suas, omnes quidem, præcipue uero sacras, non nisi consultis oculis promulgare. Principio uidebatur temporibus indulgendū. Necessariū quidem erat humana diuino quodam consilio & autoritate firmare. Impossibile uero ea tempestate eos homines ita natos & ita educatos, ratione ulla a consuetis alienissima in diuina reuerentia conseruare. Deinde Plato prudentissimus iudicabat, & si possent impuri spiritus homines per oracula fallere, sepe tamen abstractas ob diuinā reuerentiā a corpore mētes, quasi iam puras a puris subito numinibus corripit: & quemadmodum ligna quæ casu exiccant uetus, sepe mox natura ignis accendit, similiter posse animos ex religioso quodam ritu, quamuis apud sapiētes minus probato, perfunctos occultis modis meliori numine corripit: ut qui nescientes quomodo in mentem ipsam seorsum a sensibus ascenderunt, ex alto iam feliciter accendantur. Neq; tam attendendū Plato uult, quo ritu colas diuina, quam cuius gratia colas. Si enim id summi omnium regis gratia eternorumq; bonorum desiderio feceris, probabile est undecūq; & quomodocunq; ceperis, te quandoq; per eiusmodi uenerationem ad summum propius accedentem, uel immenso illius lumine circumfundi, uel exuberanti saltem bonitate seruari. Quapropter eiusmodi Plato fiducia fretus, de sancienais legibus sacrificijsq; oracula consulit, præcipitq; quotidie aliquem ex magistratibus sacra publice facere: pro salute patrie primum, deinde pro sua atq; suorum. Et certo quodam ordine post iuuenilis ætatis rudimenta in septimo tradita, mox in octauo ad sacra descendit: utpote qui intelligi uult homines ob id ipsum recte a primis annis institui, ut rite interesse sacris & uelint pariter atq; possint. Si quis autē uel cauillator, uel meticulosus tot dijs demonibusq; in ciuitate Platonica interesse formidat: huic pariter adire licet urbem Peripateticā, non demonū deorumq; tantū, sed dei etiā uacua. Sed profecto operæ precii est superstitioso supercilio, stomachoq; posito ex omnib. eligere potiora pietatemq;

pietatemq; probare Platoniam, neq; exigere Christianum fuisse illum, quem solum temporis interuallum prohibuit esse Christianum. Prima quidem sacra sunt duodecim, in mensium calendis. Secunda quoq; duodecim, in medijs mensibus. Tertia sunt tercentū & sexagintaquinq;, scilicet quotidiana. Fiunt autem præcipua dijs cælestibus, terrestribus uero media, scilicet dijs sub luna regentibus. Omnes enim sub cælo terrestres appellat. Inferiora demonibus. Infima heroibus. Oportere uero putat sacra his omnibus duodecim distingui generibus. Si quidē secundū sphaerarum signorumq; duodenarium, etiam in qualibet sphaera demones heroesq; duodenario distinguantur. Commemorationem uero solennitatum, earumq; distinctionem quotannis declarari populo iubet mense ultimo: quem more communi accipimus Februariū. Præcipue uero Platónico more mensē ante æstiuū solstitiuū. Vltimū mensē merito Plutoni dicat. Est enim Pluto prouidentia proprie & separans animas & iudicās separatas. Inquit autem coniunctionem cum corpore animæ non esse meliorem separatione. Intellige de corpore caducō, & quatenus cada cum est: non de cælesti, uel cælo simili: quali corpori coniungi præstat. huic autem quatenus caducum est, non præstat. Ac si operæ precium esse dicatur huic quoq; coniungi: nō propter hoc ipsum proprie, sed alterius finis gratia id dicendum. De his autē in Theologia diffusius. Sed nunquid dæmonibus etiam impurius Platonici litat? Non nulli his insuper, partim quia naturalibus præsent officijs, partim uero ne inuidia noceant. Plato uero id nequaquā concesserit. Quippe cum purgandæ mentis gratia primiq; dei ueneratione duntaxat sacra iubeat facere. Affirmat autem ciuitatem legibus consilio diuino utentem fore felicem. Addit ad felicem tum ciuis tum ciuitatis uitam id maxime pertinere, ut nec alijs iniuriam inferat, neq; afficiatur iniuria. Vtrumq; uero uirtute cōsequi posse. Ac ne ciuitas afficiatur iniurijs, statuit sacrificia, in quibus & diuinum auxilium impetretur, & ludi quidam solennes festiuiq; frequententur, bellicas pugnas quā maxime imitantes. Quibus exerceri uult ad pugnam tam faminas quā mares: & in singulis quidem tam sinistram manum quā dextram: ut & ciuitas ex utroq; sexu æque utili integra sit: & quilibet ex utraq; manu pariter utili, sit integerrimus. Inter hæc notabis quā detestetur auaritiā, ob id maxime ciuitati noxiam, quōd proprijs uilibusq; lucris occupatos animos à publicæ salutis cura detorqueat. Notabis iterum quanta cautione musicā, choreas, poësimq; in sacris bellicisq; ludis admittat. Deinde solum illud imperium legitimum esse pariter atq; tutum, in quo uolens uolentibus imperat. At quoniā in iuuenilium ludorum cœtibus sæpe amores incidunt, & ij quidem turpissimi, idcirco his diligentissime præcipit occurrēdū, quamuis ex parte iam occurrerit, ubi aurum & argentū ciuibus sustulit, & in laboribus assiduis educauit, et oculis iudicum mores ubiq; circumspicientium subiecit assidue omnes, maxime iuuentutem. Quæ quidem tria esse remedia censet aduersus lasciuia & petulantia morbum admodū salutaria. Occurrit & quarto quodam præsent remedio: ut uidelicet ab auditoribus legum magistratibus fama quotidie diuulgetur, per quam cuncti communi consensu consuescāt existimare, concubitus contra naturam, non minus turpes esse, nec minori apud deum odio haberi, quā concubitiū inter filios & parentes. Putat uero Plato communis famæ consensum miram ad mores habere potentiam. In his audies feliciter cum uiuere, qui superat uoluptatem: infeliciter qui superatur. Audies & præceptum ad abstinentiā maxime salutare, à Paulo apostolo summopere comprobatum: ut si athletæ corporeæ uictoriæ studio uoluptatibus abstinet, multo magis omnes gratia uictoriæ ad animum pertinentis debeant similiter abstinerere. Præterea geminam esse beneuolentiam: alteram quidem morum similitudine: alterā uero ex quadam indigentia procreatā. Et utramq; cum fit uehementior, amorem cognominari. Amorem quoq; quantum ad propositum spectat triplicem. Aut enim pulchritudinem animi aut corporis tantum, aut utriusq; simul amari. In his considera quā caute in legibus ferendis incedat, ut qui nonnunquā in dialogis honesto formæ corporeæ amatori nonnihil indulserit, hic tamē nihil indulgeat. Nempe corporis solius amorem euidenter exterminat. Vtriusq; uero coniuncti quamuis moderatū, in legibus nō audet admittere. Solum deniq; erga animū solum manifeste approbare uidetur. Tum uero homines deprauatæ naturæ sui dominos esse negat: neq; iniuria. Quisquis enim à ratione discedens, rationalem hominis amittit naturam, nimirum & libertatem quæ rationis munus est, simul amittit: neq; tamen amittit culpā, dum quasi delinquit impulsus: quippe cum ipsemet causam necessitati eiusmodi dederit. Homines autē his contrarios, id est integræ naturæ appellat eos: qui deum colunt, & inter humana maxime omnium timent infamiam: nec corporis ullius scilicet, uel sui uel alieni, sed animi morumq; pulchritudinem diligunt. Quod autem in superioribus dixit officium esse Dei, eiusmodi delictis obistere, si ab eo hæc ordinari possent: sic accipe, ut dei naturarum ordinatoris proprium sit, quæ ab ordine naturæ collapsa sunt, in ordinem restituere. præsertim cum multorum opinio sit animā in eiusmodi scelerat non tam sensibus quā dæmonibus quibusdam instigantibus, uel ab initio corruisse. Vbi uero ait, si ordinari à deo possent, non de diuina potentia, sed humana diffidit: potest quidem deus quantū in ipso est ordinare, sed non tam facile ordinari homo potest. Possit & deus cogere, si modo uellet necessario trahere, quem uult modō quōdam libero ducere. Mox etiā de conuiujs quæ inter solennia sacra ludosq; celebrantur, mentionem facit. Item ex conuiujs de uictu legibusq; ad hunc pertinentibus. Opportune uero post educationem animi, legesq; ad hanc attinentes, ad corporis nutrimentum legesq; eiusmodi iam descendit. Tum de agris, terminis, aquis, fructibus, pecoribus atq; pascuis, similibusq; leges tradit. Vbi uero de terminis loquens, præuicatorē terminorum puniri dicit ab Ioue con-
tribuli

tribuli atq; hospitali, Iouem unum intellige contribulis pariter & hospitis curatorem. Et quoniã statutos lege terminos præterire, & alienum sibi dominium usurpare, superbiæ proprium est: idcirco dicit Iouem ad hanc iniuriã ulciscendam excitari, atq; insurgere cum prælijs inimicissimis: quasi dicat Deum contra superbos non tam ut iudicem, quã ut hostem ultorem insurgere. Post uero multas constitutiones inquit, ad seniore[m] philosophum non pertinere, minimas quasq; leges accurate describere: præsertim quæ ad lites rerumq; controuersias pertinent. Sed de rebus quidem externis paucas quasdam communesq; leges adducere, quas in minima quæq; iuris deriuent interpretes: de moribus autem & animi disciplina ad unguem diligentissime pertractare. Ac dum de uarijs opificibus uerba facit, tria de his præcepta tradit admodum memoranda. Primum quidem, nullum ciuem, id est, publicis aliquando muneribus perfuncturum, ullo debere opificio occupari neq; etiam eius seruum. Quippe cum ars reipublice gubernandæ longa exercitatione multisq; doctrinis indigens integrum sibi hominem uendicet. Secundum uero neminem artes duas uel studia exercere uel debere uel posse. Tertiũ deniq; artificem nõ decere alterius artis opifici præsidere. Vetat prudẽter & exportare ciuibus necessaria, & importare superflua, & in primis, cauponari præsertim questus gratia. Tum urbis partes uicosq; ac tẽpla & fores duodecim digerit: forisq; tam sobrias quã diligentes leges imponit.

DIALOGVS OCTAVVS DE LEGI BVS VEL DE LEGVM LATIONE.

SEQVITVR deinceps ut leges de solennitatibus per Delphica oracula sanciamus, quæ sacra, quibusq; dijs sacrificare feliciter ciuitas debeat. At quando, & quot numero sacra facere oporteat, fortẽ nostrum est non nihil lege sancire. CLIN. Fortasse numerum, ATH. De numero igit primo dicamus. Quem ego trecentorum & sexaginta quinque esse oportere censeo: ut unus aliquis semper ex magistratibus deorum alicui, aut dæmonum, pro ciuitate, pro seip[s]is, pro rebus suis sacrificet. Interpretes uero & sacerdotes tam uiri q̃p mulieres, uatesq; unã cum legũ custodibus cõgregati, ea ordinent quæ in his legum lator necessario omiserit. Nam omissorũ cognitores istos esse oportet. Lex ergo uidebit, ut duodecim solennitates dijs duodecim quibus singulæ tribus cognominantur, ciues peragant, dijsq; ipsis sacra per singulos menses faciant: choros præterea ludosq; musicos & certamina gymnica, prout dijs singulis & temporibus conuenit. Erunt autem solennitates distinctæ, ut constet, quas sine uiris, & quas non, agi oporteat. Terrestrium quoq; cœlestiumq; deorum, cæterorumq; qui hos sequuntur solennitates miscendæ non sunt, sed separandæ in duodecimo mense, qui Plutoni dicatus est, ut legitime celebrentur. Non enim abijciendus bellicosus hominibus is deus est, sed colendus, tanquã generi hominum semper optimus. Nam animæ corporisq; coniunctio, nullo modo melior est q̃p solutio, ut ego serio loquens affirmo. Præterea quicumq; sufficienter hæc distincturi sunt, illud cogitare omnino debent, nostram hanc ciuitatem quo uacationem temporis & possessionem rerũ attinet, talem esse qualis hoc seculo nulla reperiri possit. Verum oportet ipsam perinde atque hominem unum bene uiuere. Feliciter autem uiuentibus hoc necessario inesse in primis oportet, ut nec ipsi alijs, nec alijs ipsis iniuriam inferat. Quorum alterũ non est admodum difficile. Alterũ uero ut nulla possit iniuria lædi, difficillimum: nec perfecte id quisquã aliter assequi potest, q̃p ut perfecte bonus efficiat. Idem est & in ciuitate. nam si bona erit, in pace uitã ager: sin autem praua, & intestinis seditio[n]ibus & externis bellis assidue infestabitur. Cum hæc ita ferme se habeant, non belli tempus expectandum: sed in ipsa pace ciues ad rem bellicam exercendi sunt. Ergo ciuitas nisi mente capta sit, singulis mensibus bellicas uires experietur, non minus uno die: sed pluribus etiam, prout magistratibus ipsis uidebit, uiri simul & mulieres & pueri, nec hyeme nec æstu uitato, ut parati sint oēs, quando cunq; uniuersum quodammodo educere populum magistratibus uisum fuerit: ad idq; ludi etiam conuenientes unã cum sacrificijs excogitandi, ut pugnae quædam solennes festiuæq; fiant bellicas pugnas quã maxime imitantes: & uictoribus præmia laudes: uictis contra, uituperationes fiant, prout singuli in certaminibus, & in omni uita se gesserunt. Sic optimus quisque laudibus efferatur, & uituperatione contrarius deprimatur. Nec omnes harum rerum poetæ sint: sed primum, qui non pauciores q̃p quinquaginta annos natus sit. Deinde qui non solum